

יום ראשון כ"ה אייר תשפ"ד, 02/06/24

לכבוד,

מורי התני"ך בחינוך הממלכתי,

שלום רב,

עם סיום בדיקת בחינות החורף תשפ"ד, ברצוני לשתף אתכם בתוצאות ובהישגי התלמידים, ולהעלות מספר תובנות. התובנות, נכתבו בתום תהליך ההערכה, ומאוסוף הדברים מצוותי ההערכה. כמו כן, הניתוח הסטטיסטי של השאלונים, שפך אור על הנתונים, חידד ואישש חלק ניכר מהתובנות אשר יובאו לפניכם. התובנות יסייעו בידכם במתן הדגשים והכוונה בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה.

יש לציין, כי מספר הנבחנים בבחינת החורף השנה גדל מעט ביחס לבחינות החורף הקודמות. לכן יש להתייחס לניתוח הנתונים בפרופורציה, והם אינם יכולים לשקף נאמנה את מכלול הלימוד הוראה והערכה בתחום הדעת.

להלן הנתונים :

שאלון	שם השאלון	ציון
1261	2 יח"ל*	67.78
1264	עולים*	66.98
1262	30% משנה ואקסטרנים	74.11
1252	30% משנה אקסטרנים	80.20
	*ציון 70% בלבד.	

תובנות כלליות:

התובנות המופיעות להלן (לא בסדר חשיבות) מתייחסות למועד חורף 2024 בלבד. אלה מצטרפות ומתווספות לתובנות שפורסמו במועדים הקודמים. חלק מהתובנות חוזרות על עצמן בצורה כזו או אחרת ואלה נועדו לנו המורים ליישם בדרכי ההוראה למידה וההערכה שלנו.

- הצמצום הניכר בחומרי הלימוד, הבחירה הרחבה ותוספת הזמן, בשל התקופה המיוחדת בה אנו נמצאים, לא נתנו אותותיהם בהישגים מיוחדים בבחינה. דבר הממחיש כי ה"איך" בהוראה למידה וההערכה, לא פחות חשובים מ"המה".
- הנושא "חוק וחברה" הוא הנושא הנבחר ביותר על ידי התלמידים, ומן הסתם זה הנושא הנלמד ביותר. יחד עם זאת, ההישגים בו אינם גבוהים. בתהליך הלמידה אין להסתפק במידע של החוק אלא יש ללמד את מהות החוק, תפישות ועקרונות מנחים העומדים מאחוריו, המאפשרים למידה רחבה ונדרשת להבנת המידע העולה מהחוק.
- הבחירה הזו של נושא אחד בלבד, מצמצמת את האפשרות של הרחבת היריעה בלימוד והרחבת הידע בספרות המקראית על גווניה. נושאי הבחירה כשמים כן הם, מטרתם לאפשר בחירה של התלמיד ובכך ליצור הרחבת אופקים לכל ספרות המקרא על גווניה. לכן ההמלצה היא לגוון לכם ולתלמידים בהוראה ובלימוד מכלל נושאי הבחירה.
- סעיפי א' מצדיקים את היותם אלה שבוחנים מידע, ומאפשרים לכל התלמידים להתמודד עם שאלות אלה. יחד עם זאת, עדיין ניכר כי בסעיפי ב' וג' בהם נדרשת הבניית הידע, ההתמודדות עימם קשה יותר. יש לתת את הדעת בתהליכי ההוראה והלמידה לשאלות בסדר חשיבה גבוה, המבנים את הידע ולא להסתפק בהפקת המידע ושינונו. אין צורך בשינון המידע העולה מהטקסט. לכך נועד בין היתר, ספר התנ"ך הפתוח. על אופי השאלות בסעיפי ב' וג' ניתן לראות במבנה הבחינה.
- למידת המיומנויות הנדרשות בתחום הדעת (עמ' 28 – 29) ועקרונות הוראת התנ"ך, אמורים להיות חלק בלתי נפרד מתהליכי ההוראה והלמידה וההערכה. אלה לא תמיד באים לידי ביטוי באותן השאלות שהתלמידים נדרשים להם. השאלות הדורשות התמודדות מסדר חשיבה גבוה, לוקה בחסר. מיומנות ההשוואה עדיין לוקה בחסר. יש לציין בפני התלמידים כי השוואה נעשית משום שיש דבר משותף בין שני המקורות להשוואה, אך לא פחות מכך השוני ביניהם והמסקנה העולה מהשוואה זו, הן העיקר.
- מטבע הדברים המשלב הלשוני בבחינה חייב להיות בינוני- גבוה. יחד עם זאת, הוא פוגם לעיתים בהבנת הביטויים בבחינה, כדוגמת המושג "קנה את עולמו".
- לימוד מושגי יסוד ותפיסות מקראיות בהוראת המקרא, הן חלק בלתי נפרד מהקניית המידע בטקסט המקראי. למשל להבין "עקרון /שיפוט מוסרי", "קושי מוסרי", "בעיה תיאולוגית" תפיסת האלוהות". מושגים בסיסיים אלה ואחרים אמורים להיות חלק בלתי נפרד מתהליכי הה.ל.ה בכיתה.
- הכנת התלמידים להתמודד עם הקטע להבנה וניתוח היא טובה וההישגים בחלק זה מעידים על כך. הלמידה של כל פרקי התכנית בכיתה כמו היו אלה קטעי "אנסיין", מוכיחה את עצמה.

שאלון 1261:

בשל הנסיבות, ניתנה בחירה רחבה ביותר בחלק זה של המבחן. ההישגים בשאלה הראשונה היו הנמוכים ביותר מבין כל השאלות בנושא "בראשית".

שאלה 1-

מספר רב של תלמידים בחר בשאלה זו וההישגים בה היו נמוכים.

סעיף א' - העוסק במידע פשוט מהטקסט המקראי, זכה להישג גבוה.

סעיף ב' - עסק בהבנת המעשה הסמלי של ביתור הגופות. הציטוט מדברי ויינפלד היו אמורים לסייע בידי התלמידים. דבריו ציינו מפורשות את הסמליות במעשה ולמרות זאת, ההישגים היו נמוכים.

סעיף ג' - פריט שנראה קל התגלה כקשה. מספר הבוחרים בו היה גדול עם ציון ממוצע נמוך. היה קושי לזהות את העיקרון המוסרי בנוגע לשיפוט האמורים. כמו כן היה קושי להבין טקסט נוסף שגם בו התבקש התלמיד להבין את הקושי המוסרי.

שאלה 3-

השאלה כולה זכתה להישגים נאותים מלבד סעיף ג.

סעיף ג' כאמור, אמור לעסוק בהרחבה והעמקה במידע העולה מהטקסט. הציטוט אשר הובא, היה אמור להדגיש את תגובתו של יהודה לאחר ההכרה כי הוא חטא בהתנהגותו כלפי תמר. ייתכן כי היה קושי בהבנת הביטוי "קנה את עולמו". הכרות עם הסיפור עצמו השתלשלותו לעומק, יכול היה לסייע בידי התלמידים להבין את הביטוי.

שאלה 4-

מספר בוחרים רב בשאלה זו, עם הישגים נמוכים.

סעיף א – הסעיף מטבעו עוסק במידע ובכל זאת ההישגים בו היו נמוכים (ממוצע 56.26). דווקא סעיף זה האמור, להוות משקל של השאלה כולה, לא הוכיח את עצמו. בניגוד לסעיפים הבאים בהם ההישגים היו בינוניים והתלמידים הצליחו להתמודד עימם בצורה ראויה.

בסעיפי ב' ו'ג' התלמידים התמודדו עם שאלת ההשוואה בין שני מקורות פנים מקראיים באופן סביר. ההוראה מכוונת לעריכת השוואה בין שני מקורות שעיקרה המסקנה העולה מהשוואה זו.

שאלה 5-

ההישגים בשאלה זו היו נאים. גם סעיפי ב' ו'ג' הייתה בהם הפקה של מידע מהטקסט ולכן זה היה פשוט יותר. גם המדרש שהובא בסעיף ב', חזר בדרך שונה על המצוקה של העם. והתלמידים התמודדו עם זה בצורה נאותה.

שאלה 6-

השאלה עסקה בפרק ל"ד בספר שמות, וההישגים בה היו נמוכים. מספר התלמידים שבחרו בשאלה זו היו מעטים, ביחס לבחירה גדולה יותר של פרק י"ד.

סעיף א' היה עם הישגים נאים. אבל שני הסעיפים הבאים ב' ו'ג' היו עם הישגים נמוכים.

סעיף ב' – דרש השוואה בין הכתוב למקור אחר מתוך המקרא. השאלה עסקה במשהו משותף בין שני הקטעים.

סעיף ג' – היה צריך להבין במילים אחרות את החשש העולה מהמדרש. המדרש עוסק בתפיסה שאין האדרה של נביאים גם אם הם גדולים. התלמידים היו אמורים להבין את הנושא המשותף בין שני הקטעים, וכאן היה קושי מבחינתם לעמוד על הנושא המשותף. יש להניח כי הקושי נבע מכך שהתשובה לא ניתנה מפורשות בטקסט אלא עולה ממנו.

שאלה 7-

מספר קטן של תלמידים בחרו בשאלה זו וההישגים בה נמוכים. נראה כי הרקע לנבואה חסרה לתלמידים. היה קושי בהבנת ההקשר של הנבואה כאן לתלמידים כי הם פחות הבינו את הקשר בין הנבואה והשיר.

סעיף ב' נדרשה השוואה בין הטקסט המקראי לבין שיר המתייחס לאותו ביטוי. ההשוואה כהלכתה הייתה חסרה כאן.

סעיף ג' – ניתן להניח כי הבנת הביטויים "הבטחה מדינית" או "הבטחה דתית" וביטוייה בפסוקים נתונים הייתה חסרה.

שאלה 8-

מעט מאוד מהתלמידים בחרו נושא זה וההישגים בו היו בינוניים. סעיפים ב' וג' עסקו בהפקת מידע מפסוקים נתונים. ניכר כי הקושי נבע מהרקע החסר של התלמידים בדבר הנביא, נבואתו והז'אנר בכללותו של נבואה.

שאלה 9 – מירב התלמידים הנבחרים בחר בשאלה זו, ההישגים היו סבירים. יחסית לנושא הנלמד ביסודיות ובהתמקדות, היה צפוי כי ההישגים יהיו גבוהים. ניכר כי בתהליך הלמידה, מושם דגש רב ביותר על המידע מהפסוקים ללא הרחבה והבנה עמוקה של מהות החוק, מטרתו והקשרו.

שאלה 10-

מקצת מהתלמידים בחרו בשאלה זו. הישגים סבירים. גם כאן צריך לדבר על המהות של המזמורים ולא להסתפק במידע העולה מהם. אחד ממאפייני הז'אנר הוא באמצעים האומנותיים הרבים בו, יש ללמד מאפיין זה בהרחבה ולא להסתפק במידע העולה מהפסוקים בלבד.

שאלה 11

מיעוט קטן ביותר בחר בשאלה זו. הישגים נמוכים. יש להכיר את הסיפור השלם שמוצג בספר, על מהותו ומטרתו על מנת להבין את התהליך שעובר איוב לאורכו של הספר. דבריו בפרק ג' משקפים את התהליך ומעצימים אותו. אלה היו חסרים לתלמידים שבחרו לענות על הנושא הזה.

סעיף ג - היה הפריט הקשה ביותר בבחינה כולה. מספר בוחרים בו היה קטן עם הישגים מאוד נמוכים. בסעיף נדרשו התלמידים ליצור היקש משני מקורות של פסוקים, ולהגיע למסקנה כוללת.

שאלה 12-

קטע להבנה וניתוח נבחר כקטע חובה וההישגים בו היו נאים. הקטע שנבחר היה מהסיפור המקראי המוכר, והסעיפים כולם עוסקים במידע העולה מהטקסט. התלמידים התמודדו יפה עם הסעיפים השונים.

שאלון 1264:

מספר הנבחרים מועט ביותר בשאלון זה.

שאלה 1-

השאלה עסקה בפרק ט"ו, שיש בו הרבה סמליות ופרשנויות, ולא ניתן להסתפק רק במידע הבסיסי העולה ממנו.

סעיף א' – עסק בהעלאת המידע הכללי העולה מהטקסט. ההישגים היו נאים.

סעיפי ב' ו' ג' - שעסקו בהבנה עמוקה ורחבה של המידע מהטקסט, כאן ההישגים היו נמוכים. ניכר קושי בהבנה העמוקה של החיזיון שרואה אברהם ומשמעותו.

שאלה 2-

סעיף ג' - קריאה של פסוק אחד בלבד והבנה של הקשרים המשפחתיים בין רבקה לאברהם, נאמרו בצורה מפורשת ולמרות זאת תלמידים לא ענו על זה נכונה. או כיצד עבד אברהם משכנע את משפחתה של רבקה לתת את רבקה ליצחק. ההישגים הנמוכים תמוהים בשל היותו פרק נלמד.

שאלה 5-

סעיף ג' - פריט שנראה קל התגלה כקשה ביותר בכל הבחינה, עם ציון נמוך מאד.

היה על התלמיד להבין מהו "קושי מוסרי" והניסיון לפתרו. דבר מאד מהותי לתחום הדעת שלא נלמד. למרות שהיו פסוקים ספציפיים המכוונים לכך.

שאלה 7-

שני תלמידים בלבד בחרו בנושא זה.

בסעיף א' וסעיף ג' עסוק במידע מהטקסט וההישגים בהם היו נאים.

בסעיף ב' הישגים מאד נמוכים. יש שימוש בביטוי משותף לשני גורמים בנבואת נחמה. התלמידים לא הבינו זאת למרות שמדובר בפסוקים נתונים.

שאלה 8 –

היו 4 תלמידים שבחרו בשאלה זו, וההישגים גבוהים למרות שהז'אנר הוא נבואה על כל מאפייניו.

שאלה 9-

למרות שרוב התלמידים בחרו בנושא זה. מתוך הנחה שנושא זה הוא הנלמד ביותר, ההישגים בו היו נמוכים.

סעיפי ב' ו' ג' – דרשו הבנה מעבר למידע העולה מהפסוקים, וכאן היה קושי להתמודד עם השאלות.

שאלה 10-

מיעוט של תלמידים שבחר בנושא זה ההישגים בו נאים. יש להדגיש כי כל הסעיפים עסקו במידע המופיע בפסוקים.

שאלה 11-

שני תלמידים בחרו בנושא זה.

סעיף א היה הפריט הקשה ביותר בשאלון. אחוז בוחרים בו היה נמוך וההישגים היו נמוכים.

השאלה הייתה מדוע לדברי השטן איוב לא קילל את אלוהים בפסוקים. שאלה מאד בסיסית לסיפורו של איוב, גם אם לא מתייחסים לפסוקים שהובאו. זו הבנה נדרשת בלימוד הנושא בכללותו.

סעיפי ב' וג' נשאלו פרטי מידע מפסוקים נדונים, ההישגים היו גבוהים מאד.

שאלון 1252:

שאלה 1-

סעיף ג' נדרשה הבנה רחבה של הדברים ולא רק הפקת מידע מהפסוקים. סעיף זה היה הקשה ביותר בבחינה. אחוז בוחרים בו היה נמוך והישגים נמוכים. השאלה עסקה בקושי בתפיסת האל בשני סיפורי הבריאה ופתרונו.

אני תקווה שהנתונים והתובנות הללו, יחד עם הממצאים הנשלחים אליכם, יסייעו בידיכם לדייק ולכוון את דרכי ה.ל.ה בהתאם לצרכים בית ספרים נדרשים. צוות ההדרכה עומד לרשותכם ויסייע בכל שיידרש. אתם מוזמנים ליצור עימי קשר ישיר, לכל שאלה ותהיה הנוגעת לבחינת הברגרות.

בברכה,

אסתר צינור

מנהלת תחום דעת תנ"ך ממי'